



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De speciebus superstitionis, & primo quantum ad indebitum cultum veri
Dei. Quæstio 93.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

& colenda idola pertinens : & hoc pertinet ad primū.
Et postea ¶ subdit, Vel ad consultationes & pacta quædam significationum cū dæmonibus placita atque fœderata : quod pertinet ad secundum . Et post pauca ¶ subdit, Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ & cætera huiusmodi : quod pertinet ad tertium .

† *Ibidem.*

† *Ibidem.*

* p. 4. inter med. & fin.

Ad primum ergo dicendum , quod sicut * Dionys. dicit 4. cap. de diu. nom. Bonum contingit ex vna, & integrâ causa ; malum autem ex singularibus defectibus . Et ideo vni virtuti plura vitia opponuntur, vt supra habitum est. Verbum autem Philosophi veritatem habet in oppositis, in quibus est eadem ratio multiplicationis.

† *ar. prac!*
† *supra*
9. 10. a. 5.

Ad secundum dicendum, quod diuinationes & obseruationes aliquæ pertinent ad superstitionem, in quantum dependent ex aliquibus operationibus dæmonum : & sic pertinent ad quædam pacta cum eis inita.

Ad tertium dicendum, quod simulata religio ibi dicitur, quando traditioni humanæ nomen religionis applicatur, prout in gloss. sequitur. Vnde ista simulata religio nihil est aliud quàm cultus Deo vero exhibitus, modo indebito : sicut si aliquis tempore gratiæ vellet colere Deum, secundum veteris legis ritum. Et de hac ad litteram loquitur gloss.

QVÆST. XCIII.

De speciebus superstitionis, in duos articulos diuisa.

Deinde considerandum est de speciebus superstitionis.

¶ Et primò, de superstitione indebiti cultus veri Dei. Secundò, de superstitione idololatricæ. Tertio, de superstitione diuinationum. Quartò, de superstitione obseruationum.

¶ Circa primum quærentur duo.

¶ Primo, vtrum in cultu veri Dei possit esse aliquid perniciosum ?

¶ Secundo, vtrum possit ibi esse aliquid superfluum ?

*Vtrum in cultu veri Dei possit esse aliquid
perniciosum?*

499

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd in cultu veri Dei non possit esse aliquid perniciosum. Dicitur enim Iosel 2. Omnis quicumque inuocauerit nomen Domini. saluus erit. Sed quicumque colit Deum quocumque modo, inuocat nomen eius. Ergo omnis cultus Dei confert ad salutem. Nullus ergo est perniciosus.

¶ 2 Præterea, Idem Deus est, qui colitur à iustis quacumque mundi ætate. Sed ante legem datam, iusti absque peccato mortali colebant Deum qualitercumque eis placebat. Vnde & Iacob proprio voto se obligauit ad specialem cultum, vt habetur Genes, vigesimo octauo. Ergo etiam modo nullus Dei cultus est perniciosus.

*in fin re-
gistri ad
10. inter-
rogat.
Aug. c. 3.*

¶ 3 Præterea, Nihil perniciosum in ecclesia sustinetur. Sustinet autem ecclesia diuersos ritus colendi Deum. Vnde * Gregorius scribit Augustino Episcopo Anglorum, proponenti quòd sunt diuersæ ecclesiarum consuetudines in missarum celebratione: Mihi, inquit, placet, vt siue in Romanis, siue in Galliarum partibus, seu in qualibet ecclesia, aliquid inuenisti quòd plus omnipotenti Deo possit placere, sollicitè eligas. Ergo nullus modus colendi Deum est perniciosus.

*ex epi. 10
int. opera
Aug. 10.
2.
lib. 1. de
mend. c.
14. in pr.
10. 4.*

SED contra est, quòd † Augustinus dicit in epistola ad Hieronymum, & habetur in gloss. ad Galatas secundo, Quòd legalia obseruata, post veritatem Euangelij diuulgatam, sunt mortifera; & tamen legalia ad cultum Dei pertinent. Ergo in cultu Dei potest esse aliquid mortiferum.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut † Augustinus dicit in libro contra mendacium, Mendacium maxime perniciosum est, quòd fit in his quæ ad Christianam religionem pertinent. Est autem mendacium, cum aliquis exterius significat contrarium veritati. Sicut autem significatur aliquid verbo, ita etiam fi-
gni.

gnificatur aliquid factu : & in tali significatione facti
 consistit exterior religionis cultus , vt ex supra † di- 9.81. a 7
 ctis patet. Et ideo si per cultum exteriorem aliquid
 falsum significetur , erit cultus perniciosus . Hoc au-
 tem contingit dupliciter . Vno quidem modo , ex par-
 te rei significatz , à qua discordat significatio cultus ;
 & hoc modo , tempore nouæ legis , peractis iam
 Christi mysterijs perniciosum est vti caeremonijs ve-
 teris legis , quibus Christi mysteria figurabantur futu-
 ra : sicut etiam perniciosum esset , si quis verbo consti-
 teretur Christum esse passurum . Alio modo potest
 contingere falsitas in exteriori cultu , ex parte colen-
 tis : & hoc præcipue in cultu communi , qui per mi-
 nistros exhibetur in persona totius ecclesiæ . Sicut enim
 falsarius esset , qui aliqua proponeret ex parte alicuius
 , quæ non essent ei commissa ; ita vitium falsitatis
 incurrit , qui ex parte ecclesiæ cultum exhibet Deo
 contra modum diuina auctoritate ab ecclesia consti-
 tutum , & in ecclesia consuetum . Vnde Ambrosius di-
 cit * , Indignus est qui aliter celebrat mysterium ,
 quam Christus tradidit . Et propter hoc etiam † gloss.
 dicit Colossen. 2. quod superstitio est , quando tradi-
 tioni humanæ , religionis nomen applicatur .

Ad primum ergo dicendum , quod cum Deus sit
 veritas , illi inuocant Deum qui in spiritu & veritate
 eum colunt , vt dicitur Ioan. 4. Et ideo cultus conti-
 nens falsitatem , non pertinet proprie ad Dei inuoca-
 tionem quæ saluat .

Ad secundum dicendum , quod ante tempus legis ,
 iusti per interiorum instinctum instruebantur de mo-
 do colendi Deum quos alij sequebantur . Postmodum
 verò exterioribus præceptis circa hoc homines sunt
 instructi , quæ præterire pestiferum est .

Ad tertium dicendum , quod diuersæ consuetudi-
 nes ecclesiæ in cultu diuino , in nullo veritati repu-
 gnant . Et ideo sunt seruandæ , & eas præterire illi-
 citum est .

1. ad Cor.
 11. super
 illud , qui
 cū . ele-
 rit panes
 10. 5.
 † gloss.
 Amb vir
 ca fr. cō-
 mens. ad
 c. 2. 10. 5.

Utrum in cultu Dei, possit esse aliquid superfluum?

500
sup. q. 81.
a. 5. ad 1.
q. 92.
ar. 1. cor.
q. ad 3.
q. inf. q.
q. 104. a.
2. ad 2.
c. 3. to. 3.

AD secundum sic proceditur: Videtur, quod in cultu Dei non possit esse aliquid superfluum. Dicitur enim Eccles. 43. Glorificantes Deum quantumcumque poteritis, superualebit adhuc. Sed cultus diuinus ordinatur ad Deum glorificandum. Ergo nihil superfluum in eo potest esse.

¶ 2. Præterea, Exterior cultus est professio quædam cultus interioris, quo Deus colitur fide, spe, & charitate, ut * August. dicit in Enchirid. Sed in fide, & spe, & charitate, non potest esse aliquid superfluum. Ergo neque in cultu diuino.

¶ 3. Præterea, Ad diuinum cultum pertinet ut ea Deo exhibeamus, quæ à Deo accepimus. Sed omnia bona nostra à Deo accepimus. Ergo si totum quicquid possumus, facimus ad Dei reuerentiam, nihil superfluum erit in diuino cultu.

ca. 18. in
med. to. 1

SED contra est, quod * Augustinus dicit in secundo de doctrina Christiana, quod bonus verusque Christianus etiam in litteris sacris superstitiosa signamenta repudiat. Sed per sacras litteras Deus colendus ostenditur. Ergo etiam in cultu diuino potest esse superfluitas ex aliqua superfluitate.

RESPONDEO dicendum, quod aliquid dicitur superfluum dupliciter. Vno modo, secundum absolutam quantitatem: & secundum hoc non potest esse aliquid superfluum in diuino cultu: quia nihil potest homo facere quod non sit minus eo quod Deo debet. Alio modo potest esse aliquid superfluum secundum quantitatem proportionis: quia scilicet non est finis proportionatum. Finis autem diuini cultus est, ut homo Deo det gloriam, & ei se subiciat mente & corpore. Et ideo quicquid homo faciat quod pertinet ad Dei gloriam, & ad hoc quod mens hominis Deo subiciatur; & etiam corpus per moderatam refrenationem concupiscentiarum, secundum Dei & ecclesie ordinationem,

nem, & consuetudinem eorum quibus homo conuiuit: non est superfluum in diuino cultu. Si autem aliquid sit, quod quantum est de se, non pertinet ad Dei gloriam, neque ad hoc quod mens hominis feratur in Deum, aut quod carnis concupiscentiæ inordinatæ refrænentur; aut etiam si sit præter Dei & Ecclesiæ institutionem; vel contra consuetudinem communem (quæ secundum * August. pro lege habenda est): totum hoc reputandum est superfluum & superstitiosum: quia in exterioribus solum consistens, ad interiorem Dei cultum non pertinet. Vnde † August. in libro de vera religione inducit, quod dicitur Luc. 17. Regnum Dei intra vos est: loquitur contra superstitiosos, qui scilicet exterioribus principalem curam impendunt.

* in epif.
86. parâ
à pr: 1. 2.
† cap. 3.
med. 1. 1.

Ad primum ergo dicendum, quod in ipsa Dei glorificatione implicatur, quod id quod sit, pertinet ad Dei gloriam: per quod excluditur superstitutionis superfluitas.

Ad secundum dicendum, quod per fidem, spem, & charitatem, anima subiicitur Deo. Vnde in eis non potest esse aliquid superfluum. Aliud autem est de exterioribus actibus, qui quandoque ad hæc non pertinent.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit de superfluo quantum ad quantitatem absolutam.

QVÆST. XCIV.

De idololatria, in quatuor articulos diuisa.

Inde considerandum est de idololatria.

- D** Et circa hoc quaeruntur quatuor.
- ¶ Primo, utrum idololatria sit species superstitutionis?
 - ¶ Secundo, utrum sit peccatum?
 - ¶ Tertio, utrum sit grauisimum peccatorum?
 - ¶ Quarto, de causa huius peccati. Vtrum autem cum idololatriæ sit communicandum, dictum est supra cum de infidelitate ageretur.